

הנדון: נוסח לדיון בוועדת החוקה ביום 21.1.25 של הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון מס' 3) והצעת חוק בתי המשפט (תיקון מס' 101), התשפ"ג-2023

עיקרי הדברים:

אנו מתנגדים להצעת החוק שבנדון. הצעת החוק אמנם אינה מעניקה רוב לקואליציה בוועדה לבחירת שופטים, כמו בנוסח קודם, ואף קובעת שתחילתו של החוק בכנסת הבאה. עם זאת, ואף שניתן לשקול תיקונים בשיטת בחירת השופטים – כל עוד התיקונים לא יפגעו בעצמאות מערכת המשפט ויתקבלו בהסכמה רחבה – במתכונתה הנוכחית, מדובר בהצעת חוק שתביא לפוליטיזציה של הליך בחירת השופטים לכל בתי המשפט בישראל, תוריד את קרנו של השיקול המקצועי בבחירת השופטים ושל עקרון השיקוף החברתי בהרכב בתי המשפט, ותביא להעדפה מלאה של השיקול המפלגתי.

להלן עיקרי הטעמים להתנגדות:

- פגיעה באי-תלות השופטים בכל בתי המשפט:** ההצעה תוביל למצב בו מינוי וקידום שופטים יהיו תלויים בנאמנות ובזהות פוליטית במקום בפסיקה מקצועית לפי חוק בלבד. זאת בשל הפיכת הוועדה לבחירת שופטים לוועדה עם רוב לנבחר הציבור ולנציגיהם בנוסף למתן זכויות וטו הדדיות לנציגים של הקואליציה והאופוזיציה.
- פגיעה באיזונים והבלמים בין הרשויות:** הגברת כוחן של הקואליציה והאופוזיציה בבחירת השופטים, תביא לכך שכל שופט בבית המשפט העליון יהיה מזוהה עם מחנה פוליטי-מפלגתי. עובדה זו תפגע ביכולתו של בית המשפט העליון לשמש בלם כמעט יחיד בפני כוחן הרב של הממשלה ושל הכנסת.
- פגיעה במקצועיות השופטים:** צמצום השיקול המקצועי בבחירת השופטים יפגע במקצועיות השופטים שיתמנו ובאיכות ההליכים השיפוטיים. שופטים ייבחרו בשל קירבתם הפוליטית או נאמנותם האישית למפלגות ולנבחר הציבור, והתאמתם המקצועית והאישית של השופטים לתפקיד השיפוטי יהפכו לשיקול משני.
- פגיעה בזכות להליך הוגן:** אין כאן רק פגיעה ברשות השופטת, אלא בכל אזרחי ותושבי ישראל. בלא רשות שופטת עצמאית, תיפגע זכותם של כל אזרחי ותושבי ישראל להליך הוגן. רק שופטים בלתי תלויים הם ערובה למימוש זכות זו.

אמיר אלשיין

יו"ר הוועד המנהל

הנשיא העשירי ראובן ריבלין

יו"ר של כבוד

יוחנן פלסנר

נשיא

ברנד מרכוס

יו"ר בינלאומי

חברי הוועד המנהל

עו"ד ליאת אהרנסון
אלי גרונר
פרופ' ורד וניצקי-סרוסי
ד"ר חן ליכטנשטיין
מזל מועלם
שגריר לשעבר שלי מרדור
פרופ' מאריה נאסר אבו-אלהיג'א
עו"ד אבי פיישר
ד"ר מיכל צור
יוסי קוזניק

המועצה הבינלאומית

פרופ' רונלד דניאלס, יו"ר

השופטת רוזלי סילברמן אבלי, קנדה
אן אמלבראם, ארה"ב
פרופ' ורנון בוגדנו, בריטניה
השופטת זורית ביניש, ישראל
השופט טיבבן בריי, ארה"ב
ד"ר ג'וזף ג'וזפה, גרמניה
פרופ' משה הלברטל, ישראל
פרופ' מייקל וולצר, ארה"ב
פרופ' רוברט מנקין, ארה"ב
פרופ' כריסטוף מרקשיס, גרמניה
ד"ר שרון טריאן, ארה"ב
השופט אברהם סופר, ארה"ב
ברט סטפנס, ארה"ב
פרופ' ארווין קוטלר, קנדה
פרופ' גרהרד קספר, ארה"ב
פרופ' יהודה ריינהרץ, ארה"ב
פרופ' גבריאלה שלו, ישראל

סגני נשיא

פרופ' סוזי נבות, מחקר
פרופ' קרנית פלוג, מחקר
ד"ר ישי (ג'סי) פרס, אסטרטגיה

עמיתים בכירים

פרופ' איתי אטר
פרופ' תמר הרמן
פרופ' נתן זוסמן (אורח)
פרופ' עמית כהן
מר תומר לוטן (אורח)
פרופ' יותם מרגלית
פרופ' דניאל סטטמן
פרופ' בני פורת
פרופ' מרדכי קרמניצ'ר
פרופ' גדעון רהט
ד"ר תהילה שורץ אלטשולר
פרופ' יובל שני

מייסדים

ד"ר אריק כרמון
מובדי המדינה ג'ורג' שולץ (1920-2021)

- **פגיעה בעקרון השיקוף החברתי של מיעוטים מודרים ושל נשים בהרכב בתי המשפט:** תפקיד מרכזי של בית המשפט הוא להגן דווקא על אותם מיעוטים אשר אינם מיוצגים ברשויות הנבחרות. מנגנון הבחירה המוצע המעניק כוח רב לגורמים המיוצגים ברשויות הנבחרות – ומשעתק את יחסי הכוחות הפוליטיים לבית המשפט – יפגע בשיקוף החברתי בהרכב בתי המשפט של המיעוטים המיוצגים בחסר ושל נשים.
- **פוליטיזציה של בית המשפט העליון שתוביל לקיטוב ולפגיעה במגוון השיפוט:** המודל המוצע יקדם את העמדה המפלגתית הקיצונית ביותר של כל אחד מהצדדים במערכת הפוליטית. על רקע תהליכים של קיטוב פוליטי בחברה בישראל, שיטה זו תביא לבחירה של שופטים על רקע זיהוי פוליטי ולפי עמדה פוליטית מובהקת.
- **פגיעה באמון הציבור ברשות השופטת:** התומכים בשינוי שיביא לפוליטיזציה של הליך בחירת השופטים סבורים כי הירידה באמון הציבור בבית המשפט העליון בשנים האחרונות מחייבת שינוי. אלא שההצעה הזו תפגע עוד יותר באמון הציבור בבית המשפט. אמון הציבור ברשות השופטת תלוי בכך ששופטיה מקצועיים וממלאים היטב את תפקידם לשפוט באופן אובייקטיבי, ניטרלי ובלתי תלוי ולפי חוק בלבד.

חות הדעת המלאה:

אנו מתנגדים להצעת החוק שבנדון בנוסח שהופץ לקראת דיון ביום 21.1.2025.

הצעת החוק אמנם אינה מעניקה רוב לקואליציה בוועדה לבחירת שופטים, כמו בנוסח הקיצוני הקודם של הצעת החוק. הנוסח הנוכחי אף קובע שתחילתו של החוק בכנסת הבאה, כפי שרצוי לעשות בתיקונים מסוג זה. עם זאת, ואף שניתן לשקול תיקונים בשיטת בחירת השופטים – כל עוד התיקונים יתקבלו בהסכמה רחבה – כגון הגברת שקיפות חלק מההליכים או מחויבות רבה יותר לעקרון השיקוף החברתי בהרכב בתי המשפט, במתכונתה הנוכחית יש להתנגד להצעת החוק. במתכונתה הנוכחית, מדובר בהצעת חוק שתביא לפוליטיזציה של הליך בחירת השופטים לכל בתי המשפט בישראל, תוריד את קרנו של השיקול המקצועי בבחירת השופטים ושל עקרון השיקוף החברתי בהרכב בתי המשפט, ותביא להעדפה מלאה של השיקול המפלגתי. בניגוד למגמה בדמוקרטיה אחרות שמבקשות לחזק את השיקולים המקצועיים בבחירת שופטים, הצעת החוק תוביל לפגיעה במקצועיות של בתי המשפט. ההצעה תפגע באופן קשה בעקרון אי-תלותם של השופטים ובעקרון האיזונים והבלמים והפרדת הרשויות, שהם מערכי היסוד של הדמוקרטיה הישראלית. בנוסף, קבלת ההצעה תביא לבחירת שופטים המייצגים עמדות קצה

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

אידאולוגיות, שיקטבו את החלטותיו של בית המשפט העליון, ויהפכו אותו למלבה מחלוקות.

בימים אלה, בהם תשומת הלב הציבורית כולה נתונה להסכם שחרור החטופים, אין זה ראוי כלל להעביר במספר דיונים מתווה חדש בנושא כה יסודי לדמוקרטיה הישראלית, שכמעט ולא זכה לדיון ציבורי ולביקורת מצד גורמי המקצוע. יש לאפשר זמן ראוי למומחים לחוות דעתם ולדיון ציבורי, ולא בימים אלה. אסור שמהפכה כזו תעבור במחטף (גם אם תיכנס לתוקפה רק בכנסת הבאה).

להלן חוות דעתנו.

עיקרי הצעת החוק

1. לפי הדין הקיים, הליך מינוי השופטים בישראל מבוסס על עבודת הוועדה לבחירת שופטים אשר הוקמה בשנת 1953. ועדה זו מונה תשעה חברים, מהם ארבעה נבחרו ציבור וחמישה אנשי מקצוע: שני שרים (אחד מהם שר המשפטים, שמכהן גם כיו"ר הוועדה), שני חברי כנסת (לפי נוהג שהתערער בשנים האחרונות לפחות אחד מהם נציג של האופוזיציה), שלושה שופטים (נשיא בית המשפט העליון ועוד שני שופטים אחרים של בית המשפט העליון, שנבחרים על ידי חבר שופטיו), ושני נציגים של לשכת עורכי הדין. החלטות הוועדה מתקבלות בהסכמת רוב רגיל מבין המשתתפים בדיון, חוץ מאשר בעת מינוי שופט לבית המשפט העליון, אשר דורש רוב של שבעה מתשעת חברי הוועדה.

2. לפי הצעת החוק, ישתנה הרכב הוועדה לבחירת שופטים באופן הבא: במקום שני נציגי לשכת עורכי הדין המכהנים בה היום, יכהנו בוועדה שני נציגי ציבור שהם משפטנים בעלי ניסיון בייצוג בפני בתי המשפט, שתבחר הכנסת בבחירה חשאית, אחד בידי סיעות הקואליציה ואחד בידי סיעות האופוזיציה. בנוסף, לפי הצעת החוק, ייקבע במפורש ששני חברי הכנסת שמכהנים כיום בוועדה ייבחרו האחד על ידי סיעות הקואליציה והשני על ידי סיעות האופוזיציה.

3. לפי הצעת החוק, כל החלטה של הוועדה, מלבד בחירה בשופט בית המשפט העליון, תתקבל על דעת רוב חבריה ובהם לפחות חבר אחד מבין נציגי הקואליציה (שר, חבר הכנסת או נציג הציבור), אחד מבין נציגי האופוזיציה (חבר הכנסת או נציג הציבור) ושופט. בחירה בשופט בית המשפט העליון תתקבל גם היא על דעת רוב חברי הוועדה (ולא על דעת שבעה חברי ועדה כמו היום), ובהם נציג קואליציה אחד או נציג אופוזיציה אחד – בלא צורך בהסכמת שופט.

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

4. לפי הצעת החוק, אם הסתיימה כהונתם של שני שופטים של בית המשפט העליון וחלפה שנה מיום שהסתיימה כהונתו של הראשון בהם או מיום תחילת כהונתה של כנסת חדשה (לפי המאוחר), רשאי שר המשפטים להחליט כי בחירת שני שופטים במקומם תהיה בהתאם למנגנון הבא: נציגי הקואליציה בוועדה (השר, חבר הכנסת ונציג הציבור כאחד) יציעו שלושה מועמדים ויתר חברי הוועדה יבחרו מהם אחד, ונציגי האופוזיציה בוועדה (חבר הכנסת ונציג הציבור כאחד) יציעו שלושה מועמדים ויתר חברי הוועדה יבחרו מהם אחד. שר המשפטים רשאי להחליט על הפעלת המנגנון הזה פעם אחד בלבד בתקופת כהונתה של אותה כנסת.
5. תחילתו של החוק נקבעה בהצעת החוק ליום כינוס הכנסת ה-26.

6. **הצעת החוק נועדה, אם כן, להביא לשינוי מהפכני בשיטת בחירת השופטים בישראל.** היא תביא לכך שנבחרו ציבור ונציגיהם יחזיקו ברוב בוועדה לבחירת שופטים, ולא גורמי המקצוע כמו היום. בנוסף, נציגים של הקואליציה והאופוזיציה יחזיקו בזכויות וטו לבחירת שופטים בכל הערכאות, כולל במינוי נשיא בית המשפט העליון. בבית המשפט העליון אף ייקבע מנגנון שיאפשר בחירת שופט מבין מועמדי הקואליציה לבדה והאופוזיציה לבדה. קרי, השופטים בוועדה הם בפועל מיותרים, בכל הנוגע לבחירת שופטים לבית המשפט העליון. בקצרה, **השיקולים המפלגתיים-קואליציוניים יקבלו משקל מכריע בבחירת השופטים, במקום השיקולים המקצועיים כפי שמקובל היום.**

ביקורת על ההליך

7. אנו סבורים שמהלך מורכב ומהפכני כל כך באשר למינוי השופטים בישראל, הדורש, בין היתר, שינוי של חוק יסוד, ראוי להליך ארוך וסדור, שיאפשר שקלא וטריא, שמיעת כל המומחים ודיון ציבורי משמעותי. ההקשר הנוכחי, שבו מזה זמן רב לא מונה נשיא קבוע לבית המשפט העליון (וההצעה מוצגת כמעין "פשרה" על מה שאמור להיות בבחינת המובן מאליו), כאשר ישראל עדיין במלחמה, כאשר לא הוקמה ועדת חקירה ממלכתית, ובייחוד בימים אלה בהם הציבור כולו עסוק בעסקת החטופים, מעלה חשש שהקואליציה מנסה להעביר את המתווה המוצע במחטף וכאשר תשומת הלב הציבורית לא ממוקדת בנושא החוקתי. תיקון כזה דורש זמן רב של דיונים ושל התייחסויות של מומחים, והמהלך של אימוץ ההצעה הקודמת ומשיכתה מהמליאה כדי לזרז את ההליך הוא מהלך שאינו ראוי. אמנם ההסדר ייכנס לתקפו רק בכנסת הבאה, אך אין זה אומר שהוא לא ראוי ליחס רציני. המדובר בשינוי כללי המשחק החוקתיים בישראל, ולא בקלות ניתן יהיה

להחזיר את הגלגל לאחור (או להוציא את האבן מהבאר). יש לזכור שהמתווה בעצם מעצים גם את הקואליציה וגם את האופוזיציה, ולכן הסיכוי שפוליטיקאים בעתיד יסכימו שוב לוותר על כוח רב לעשרות ומאות מינויים פוליטיים לטובת חלוקת כוח עם אנשי מקצוע אינו גדול. מכאן שיתכן מאד שהתיקון המוצע יתקבע לשנים ארוכות ולכן גם אם תחולתו נדחית, אין בכך כדי להצדיק העברתו במחטף מהיר וכאשר כמעט אין קשב ציבורי ומשאבים תקשורתיים עבורו.

השיטה הקיימת לבחירת שופטים – מערכי היסוד של הדמוקרטיה בישראל

8. ישראל אימצה את השיטה הקיימת לבחירת שופטים בשנת 1953, בהשראת שיטה שהתקבלה לראשונה בצרפת ובאיטליה. אופן אימוץ השיטה בישראל נעשה במהלך חוקתי במלוא מובן המילה: הממשלה והכנסת החליטו עליו בהסכמה רחבה של הקואליציה (שמנתה אז 87 חברי כנסת) עם נציגי האופוזיציה בכנסת, בהליך שקול וארוך, שהוא דוגמה ומופת הן מבחינת ההליך והן מבחינת המגמה שהנחתה את החקיקה: ממלכתיות, ענייניות והתמקדות בטובת המדינה. הייתה הסכמה רחבה על הצורך בהבטחת אי-תלות השופטים באמצעות שיטה זו. דגם זה תואר כדרך הראויה לנטרול השפעתם של אינטרסים מפלגתיים שהיו מעורבים עד אותה עת בהליך מינוי השופטים.¹ כפי שהסביר אז חבר הכנסת מנחם בגין (חירות):

”אנחנו באים להבטיח את אי-תלותם של השופטים, ולשם כך עלינו להבטיח במידת האפשר גם את אי-תלותם של ממניהם” (פרוטוקול ישיבה של ועדת החוקה, 17.8.1953).

9. בשנת 1984 עוגן ההסדר הזה בחוק-יסוד: השפיטה, וקיבל מעמד נורמטיבי חוקתי גם במישור הפורמלי. ההסדר הזה עבר אז בכנסת פה אחד בקריאה השנייה, עם נמנע אחד בקריאה השלישית. מדובר אם כן בהסדר בעל מעמד חוקתי מיוחד ורב-משמעות בשיטת המשפט בישראל. ההסדר הזה הושג מתוך ראייה ממלכתית של מעמד השופטים ובמשך עשורים רבים היה גורם מרכזי בהבטחת אי-תלותם בממשלה ובכנסת.

10. שיטה זו של מינוי שופטים היא דרך טובה ויציבה לאזן בין שלושה עקרונות חשובים שעומדים בבסיס עבודת הרשות השופטת ומבטיחים פסיקה מקצועית,

¹ גיא לוריא, הוועדה לבחירת שופטים (2019).

איכותית, צודקת, וניטרלית לפי הדין בלבד ואת אמון הציבור בשופטים (ראו בג"ץ 9029/16 **אבירם נ' שרת המשפטים**):

א. **אי-תלות השופטים**. שיטת המינוי בישראל נועדה להבטיח את מינוי השופטים בהתאם למקצועיותם בתחום המשפט והשיפוט, כדי להבטיח את אי-תלותם השיפוטית שנקבעה בסעיף 2 לחוק-יסוד: השפיטה: "בעניני שפיטה אין מרות על מי שבידו סמכות שפיטה, זולת מרותו של הדין".

נראה שלא ניתן להפליג בחשיבות אי-תלות השופטים בדמוקרטיה. כפי שציין המשנה לנשיא (כתוארו אז) אהרן ברק: "מן המפורסמות היא, כי עצמאותה (או אי-תלותה) של השפיטה היא אחד מערכיה המרכזיים של הדמוקרטיה הישראלית" (בג"ץ 5364/94 **ולנר נ' יו"ר מפלגת העבודה הישראלית**).

ואכן, כפי שהסביר חבר הכנסת (דאז) מנחם בגין: "המשפט הבלתי תלוי הוא למעשה המבצר האחרון של חרות האדם בימינו. כל עוד מבצר זה קיים יש תוחלת להדיפת הגל העכור; בנפול מבצר המשפט, אין עוד מציל לאדם הנשחק בין אבני הריחיים של השררה" (מנחם בגין, **השקפת חיים והשקפה לאומית**, 1952, עמ' 21).

הרכבה המאוזן של הוועדה לבחירת שופטים מבטיח את ההגנה על אי-תלות השופטים.²

ב. **אחריות השופטים**. הרכב ועדת הבחירה – הכולל נציגים של שלוש הרשויות ונציגי מקצוע עריכת הדין – נועד להבטיח את מימושו של עיקרון חשוב נוסף: אחריותיות דמוקרטית, כלומר מנגנונים המבטיחים את נשיאתם של השופטים ובתי המשפט באחריות הן כלפי הציבור, הן כלפי הרשות המחוקקת והרשות המבצעת. כפי שהסביר השופט הנדל: "האחריותיות היא זו שקושרת את הרשות השופטת לציבור ולערכיו" (פרשת **אבירם**, לעיל).

ג. **שיקוף חברתי**. בבחירת השופטים יש להעניק משקל לעקרון "השיקוף החברתי", קרי לכך שבית המשפט ישקף בהרכבו את הרכב האוכלוסייה בישראל (הוועדה לסדרי הבחירה של שופטים בראשות השופט יצחק זמיר, 2001). יצוין כי עקרון זה לא בא לידי הגשמה מלאה במשך השנים,

² על היבטים אישיים, מוסדיים ומהותיים של אי-תלות השפיטה, ראו: שמעון שטרית, **על השפיטה** -265 (2004) 206.

אף שבעשורים האחרונים היה שיפור רב בגיוון חברתי ברשות השופטת.

11. השיטה לבחירת שופטים באמצעות הרכבה המאוזן של הוועדה לבחירת שופטים, מבטיחה בחירה של שופטים על בסיס השיקול המקצועי, כך שהשופטים ופסיקתם יהיו מקצועיים ואיכותיים. לשיקול המקצועי חשיבות בישראל, לא רק בערכאות הדיוניות, אלא גם בבית המשפט העליון. בהקשר זה חשוב לזכור כי בית המשפט העליון הישראלי הוא בית משפט כללי שעיקר עניינו אינו בביקורת שיפוטית על חקיקה או עיסוק בנושאים "חוקתיים" באופיים אלא דווקא כערכאת ערעור. לדוגמה, בשנים 1995 עד 2017 התנהלו בו במצטבר כ-321 הליכים שעניינם היה ביקורת שיפוטית על חקיקה (נתונים שהתקבלו בעקבות בקשת חופש מידע). לשם השוואה, בשנים האחרונות מתנהלים בבית המשפט העליון בכל שנה כ-9,000 הליכים מסוגים שונים (לרבות הליכים בפני דן יחיד) (דן וחשבון הרשות השופטת, 2023), ובהם בעיקר ערעורים בהליכים פליליים, אזרחיים ומינהליים. יש, לכן, חשיבות עליונה בהבטחת האיכות המקצועית של השופטים והאופי הממלכתי של תפקידם.

12. למנגנון המינויים הטוב הנוהג בישראל חשיבות מיוחדת על רקע הסדרים בעייתיים אחרים בישראל שאינם מבטיחים בצורה מספקת את מעמד השופטים:

א. בישראל אין שריון בחוקה של ההסדרים המבטיחים את מעמד העצמאי של השופטים, כגון קביעותם בתפקיד, מועד פרישתם ודרכי מינוים והדחתם.

ב. בישראל כוחן של הרשות המבצעת והקואליציה הוא רב, בשל החסר במנגנוני איזונים ובלמים הנהוגים בשאר הדמוקרטיות בעולם, כגון חוקה, שני בתי פרלמנט, ועוד. בית המשפט העליון בישראל הוא הבלם היחיד כמעט, בפני כוחן של הממשלה והקואליציה השולטת בכנסת.³

ג. מעבר לכך, מבחינה מוסדית, הרשות השופטת איננה עצמאית, שכן האחריות האדמיניסטרטיבית לתפקודה מוטלת על שר המשפטים. כך שממילא גם כעת, באיזון בין עקרונות העצמאות לבין האחריות, ניתן בישראל משקל רב לאחריותו המוסדית של הרשות השופטת, על חשבון עצמאותה, מבחינת מעורבות הרשות המבצעת בניהולה, והדוגמאות לכך רבות: בתחום תקנות סדרי הדיון, בתחום התקציב

³ עמיחי כהן פסקת ההתגברות: איזונים ובלמים של המוסדות הפוליטיים ומערכת המשפט (2018)

ובסדרי המינהל בבתי המשפט, שמנהל בתי המשפט אחראי בפני שר המשפטים על ביצועם.⁴

13. מסיבות אלה, יש הצדקה מיוחדת להבטיח את עצמאותם של השופטים, באמצעות הרכבה הנוכחי המאוזן של הוועדה לבחירת שופטים, אשר אמונה על בחירתם של השופטים ובמקרה הצורך על העברתם מתפקידם – שגם זו סמכות שנמצאת בידי הוועדה לבחירת שופטים.

השוואה בינלאומית

14. המהלך של הצעת החוק – על פיו יש להגביר את משקלם של השיקולים המפלגתיים-קואליציוניים בבחירת שופטים ולהחליש את משקלם של השיקולים הממלכתיים, המקצועיים ושל גורמי המקצוע בוועדה – סותר את מגמתן של רפורמות שנעשות בשנים האחרונות בדמוקרטיה אחרות. מלבד בדמוקרטיה שחלה בהן נסיגה דמוקרטית, כגון פולין (לפני שנים אחדות) או הונגריה, דמוקרטיה עומלות כיום דווקא על צמצום השפעתם של שיקולים מפלגתיים-קואליציוניים בבחירת שופטים.

15. **בערכאות עליונות** הביטוי של מגמה זו באה לידי ביטוי בכמה דרכים. ראשית, במנגנוני בחירה שנועדו למנוע מצד אחד במערכת הפוליטית לבחור לבדו את שופטי הערכאה העליונה, באופן שיקדם שיקולים ממלכתיים-קונצנזואליים ושיקולים מקצועיים: בחירה ברוב מיוחד בפרלמנט, למשל שני שלישים; בחירה בשיתוף בין שתי רשויות נפרדות, למשל נשיא הנבחר בבחירות כלליות ופרלמנט; כל אחת מרשויות השלטון (בדרך כלל, כולל הרשות השופטת) מקבלת למנות מספר מינויים בערכאה העליונה.⁵ יש לשים לב שמנגנוני הוטו בהצעת החוק שבנדון ודרך בחירת נציגי המקצוע בה אינם מקדמים שיקול ממלכתי-קונצנזואלי, כפי שנעשה בדמוקרטיה אחרות, אלא דווקא את העמדה המפלגתית הקיצונית של כל אחד מהצדדים במערכת הפוליטית. שנית, בדמוקרטיה אחרות נהוגה גם שיטה של בחירת שופטי הערכאה העליונה רק מקרב מועמדים שהמליצו עליהם גורמי מקצוע או ועדות בעלות רכיב מקצועי מכריע, אשר מסננות את המועמדים או מחליטות בעצמן. ממחקר שערכנו לאחרונה במכון הישראלי לדמוקרטיה, שבו סקרנו 15 דמוקרטיה שבחרו בדגם זה, מצאנו שלפחות ב-8 מהן בשני העשורים האחרונים חוזק כוחם של גורמי

⁴ גיא לוריא, **ממונים על הצדק** (2011).

⁵ OECD, CONSTITUTIONS IN OECD COUNTRIES: A COMPARATIVE STUDY 133 (2022)

המקצוע, ובאף מדינה דמוקרטית לא הוחלש כוחם.⁶ לדוגמה, בקנדה הוקמה בשנת 2016 ועדה עצמאית עם רוב מקצועי המייעצת לראש הממשלה, בבריטניה חוק משנת 2005 הקים ועדת מינויים עם רוב מקצועי, ובנורווגיה הוקמה בשנת 2002 ועדה מייעצת עם רוב מקצועי.

16. גם ביתר בתי המשפט, ולא רק בערכאות עליונות, המגמה ההשוואתית סותרת את מגמת הצעת החוק שבנדון. אמנם, כפי שהסבירה "ועדת ונציה" (גוף של מומחים הממליץ למועצת אירופה), במספר דמוקרטיות ותיקות הליכי בחירת השופטים נותנים מקום רב לגורמים פוליטיים, אבל דמוקרטיות אלה שומרות על אי-תלות שיפוטית בשל מסורות פוליטיות ומשפטיות מרוסנות שמכבדות את העקרון הזה.⁷ עם זאת, מאז מלחמת העולם השנייה אומץ הסדר דומה להסדר הקיים בישראל במדינות רבות, בדמות מועצת רשות שופטת או ועדת מינויים שחברים בה נציגים של רשויות שונות. דגם מועצת הרשות השופטת הולך ונהיה שכיח מאוד, עד כי באירופה דגם זה הוא הדגם הנפוץ ביותר, ונהוג במדינות כגון איטליה,⁸ צרפת⁹ ובלגיה.¹⁰ בפועל, במועצות אלו חברים בדרך כלל שופטים רבים ולעיתים הם מהווים רוב,¹¹ ובמדינות מסוימות גם אסור שנציגי הרשויות האחרות יהיו נבחרים ציבור.¹² ישנם ארגונים בינלאומיים הממליצים שבמועצות רשות שופטת, שופטים הנבחרים על ידי עמיתיהם יהיו לפחות מחצית מהחברים.¹³ לדעת "ועדת ונציה", גם אין זה ראוי שנבחרו הציבור עצמם יהיו חלק ממועצות אלה, אלא הפרלמנט יבחר את נציגיו המקצועיים במועצה ברוב מיוחס.¹⁴ כאמור לעיל, דגם בחירה אחר קיים במדינות שבהן בצד מעורבות של הממשלה, לוועדה מקצועית, לוועדה מעורבת או לגורמי מקצוע יש השפעה מכרעת או מסננת (לדוגמה באירלנד,¹⁵ איסלנד,¹⁶ בריטניה,¹⁷ דנמרק,¹⁸ וצ'כיה¹⁹). ונדגיש שוב, המגמה בלא מעט דמוקרטיות היא להקים ועדות מקצועיות או מעורבות אלה, ולהגביר את השפעתן. כך, לדוגמה, באירלנד נערכה רפורמה מסוג

⁶ עמיחי כהן וגיא לוריא, **בחירת שופטים לערכאות עליונות – מחקר השוואתי** (2023).
⁷ EUROPEAN COMMISSION FOR DEMOCRACY THROUGH LAW (VENICE COMMISSION), JUDICIAL APPOINTMENTS 2 (2007) (להלן – המלצות ועדת ונציה).
⁸ Consultative Council of European Judges (CCJE), *Compilation of Responses of the CCJE Members to the Questionnaire for the Preparation of the Opinion no. 24 (2021)* (להלן: CCJE).
⁹ CCJE, לעיל ה"ש 8.
¹⁰ CCJE, לעיל ה"ש 8.
¹¹ The EU Justice Scoreboard 49 (2024).
¹² לוריא, לעיל ה"ש 1; Anne Sanders, *Shaping Judicial Councils to Meet Contemporary Challenges* (Council of Europe, March 2022).
¹³ The EU Justice Scoreboard 48 (2024).
¹⁴ המלצות ועדת ונציה, לעיל ה"ש 7, בעמ' 7.
¹⁵ Judicial Appointments Commission Act 2023.
¹⁶ Act on the Judiciary no. 15/1998.
¹⁷ לוריא, לעיל ה"ש 1.
¹⁸ <https://www.domstol.dk/dommerudnaevnelsesraadet/om-dur>.
¹⁹ Ondřej Kadlec and Adam Blisa, *Superjudges and the Separation of Powers: A Case Study of Judicial Informality in Czechia*, 24 GERMAN LAW JOURNAL 1282 (2023).

זה רק לאחרונה.²⁰ בהתאמה לכך, השאיפה כיום היא להביא לכך שבחירת השופטים תיעשה על בסיס שיקולים מקצועיים,²¹ ואכן ברוב מדינות אירופה (58%) בוחרים שופטים על בסיס בחינות מקצועיות.²²

הטעמים להתנגד להצעת החוק

17. פגיעה באי-תלות השופטים בכל בתי המשפט (הערכאות הדיוניות). יש להתנגד להצעת החוק משום שהיא תפגע בעקרון אי-תלות השופטים, הקבוע בסעיף 2 לחוק-יסוד: השפיטה. במקום ועדה שבה רוב לאנשי מקצוע בלתי-תלויים בנבחר הציבור, בעקבות הצעת החוק יהיה בוועדה רוב לנבחר הציבור ולנציגיהם, גם אם שניים מהנציגים בעלי רקע משפטי. יתרה מכך, כל הליך בחירת השופטים לבתי משפט השלום, וכל הליכי הקידום לבתי המשפט המחוזיים ולבית המשפט העליון, יהיו בנויים על זכויות וטו הדדיות לנציגים של הקואליציה והאופוזיציה. בניגוד למצב היום, לא ניתן יהיה להשיג רוב בוועדה לבחירת שופטים בלא תמיכה של נציג פוליטי. בדרך זו, ידע כל מי שרוצה להתמנות לשיפוט בכל ערכאה בישראל שהדרך למינויו ולקידומו עוברת אך ורק באמצעות השתייכות למחנה פוליטי.

18. המשמעות של הצעת החוק היא, אם כן, פגיעה אנושה בעקרונות שעומדים בבסיס שיטת בחירת השופטים היום, בפרט עקרון אי-תלות השופטים, בחירתם וקידומם של שופטים משיקולים מקצועיים ועקרון השיקוף החברתי בהרכב בתי המשפט, כלומר ימונו פחות נשים ומיעוטים לבתי המשפט. הבחירה לבית משפט השלום, וכן קידום לבית המשפט המחוזי ולבית המשפט העליון יהיו תלויים בנאמנות ובהיות פוליטית במקום בפסיקה מקצועית לפי חוק בלבד. כל שופט מכהן, בבתי משפט השלום, המחוזי, ובבתי הדין לעבודה, יזכור שבכל פעם ופעם שהוועדה תצטרך להכריע איזה שופט לבחור לקידום – העמדה הפוליטית של המועמדים ונאמנותם תהיה החשובה ביותר בשורה התחתונה, ולא המקצועיות או עקרון השיקוף החברתי בהרכב בתי המשפט.

19. פגיעה באיזונים והבלמים בין הרשויות ובעקרון הפרדת הרשויות. במקום ההסדר הנוכחי המחייב מעורבות של גורמי המקצוע בבחירת שופטים לבית המשפט העליון והסכמה רחבה על כל מועמד, מוצע כי לקואליציה ולאופוזיציה

²⁰ ראו פסק דין מיום 8.12.2023 של בית המשפט העליון באירלנד על רפורמה זו: in the Matter of Article 26 of the Constitution and in the Matter of the Judicial Appointments Commission Bill 2022 [2023] IESC 34.

²¹ ראו לדוגמה את המלצות ועדת ונציה בנושא זה, לעיל ה"ש 7, בעמ' 8.
²² CEPEJ, EUROPEAN JUDICIAL SYSTEMS 45 (2024)

בלבד יהיו זכויות וטו ובתנאי שיתוק יוכל כל צד להביא לבחירת מועמדיו. הגברת כוחן של הקואליציה והאופוזיציה בבחירת השופטים, תביא לכך שכל שופט בבית המשפט העליון יהיה מזוהה עם מחנה פוליטי-מפלגתי. האפשרות של הנציגים הפוליטיים לשתק את הליכי בחירת השופטים לבית המשפט העליון תוכל להיות מנוצלת כדי להשפיע על תוצאותיהם של הליכים בבית המשפט העליון. יתרה מכך, הכוח שינתן לשר המשפטים להתגבר על שיתוק מעין זה – ברצותו יפעיל את מנגנון שבירת השיתוק וברצותו לא יעשה זאת למשך תקופה ארוכה – גם הוא עלול להיות מנוצל כדי להשפיע על תוצאותיהם של הליכים בבית המשפט העליון. אף שכוח זה עלול להיות מנוצל רק פעם אחת בכהונת כנסת – עצם החזקתו בידי שר המשפטים משמעותית דיה כדי להאדיר את כוחו וכדי להשפיע עמוקות על הליכי בחירת השופטים לבית המשפט העליון.

הגורמים האלה יפגעו ביכולתו של בית המשפט העליון למלא את אחד מתפקידיו העיקריים בדמוקרטיה הישראלית: לשמש בלם כמעט יחיד בפני כוחן הרב של הממשלה ושל הכנסת. בית המשפט העליון ששופטיו מתמנים לפי זהות מפלגתית ובעקבות וטו הדדי של הקואליציה והאופוזיציה בלבד יתקשה למלא את התפקיד המרכזי המוטל עליו, כלומר לפסוק באופן משפטי וניטרלי לפי חוק. ממילא, יהפוך בית המשפט העליון ממעוז של שלטון החוק וערכי היסוד של השיטה וממגינם של האזרחים והמיעוטים מפני פגיעות בלתי מוצדקות בזכויותיהם מצד השלטון, למוסד המעניק הכשר ולגיטימציה להתנהלות שרירותית ופסולה של השלטון.

20. **פגיעה במקצועיות השופטים.** צמצום השיקול המקצועי בבחירת השופטים יפגע במקצועיות השופטים שיתמנו ובאיכות ההליכים השיפוטיים. שופטים ייבחרו בשל קירבתם הפוליטית או נאמנותם האישית למפלגות ולנבחרי הציבור, והתאמתם המקצועית והאישית של השופטים לתפקיד השיפוטי יהפכו לשיקול משני.²³

21. **פגיעה בעצמאות הרשות השופטת ובאי-תלות שופטי בית המשפט העליון.** הפגיעה באי-תלות שופטי בית המשפט העליון גלומה גם בפגיעה המשתמעת בדרכי הבחירה בנשיא בית המשפט העליון. לפי סעיף 8(א) לחוק בתי המשפט, נשיא בית המשפט העליון מתמנה על ידי נשיא המדינה לפי בחירה של הוועדה לבחירת שופטים (על דעת רוב חבריה), מקרב שופטי בית המשפט העליון. בפועל, נשיאי בית המשפט העליון התמנו עד כה בוועדה לבחירת שופטים לפי עקרון

²³ השוו למצב העגום בתחום זה בבתי הדין הרבניים, אשר מוביל לכך ששיעור התלונות המוצדקות על דיינים הוא גבוה בהרבה משיעור התלונות המוצדקות על שופטים בשאר הערכאות: אריאל פינקלשטיין, **בתי הדין הרבניים** (2020).

הסניוריטי, קרי הוועדה לבחירת שופטים נוהגת לבחור לתפקיד את השופט הוותיק ביותר בבית המשפט העליון. אף שאין לכך התייחסות בהצעת החוק, כוונתם המוצהרת של גורמים פוליטיים לא לדבוק בעקרון הסניוריטי, בשילוב ההצעה לתת רוב בוועדה לבחירת שופטים לגורמי הקואליציה והאופוזיציה, תביא לקדמת הבמה שיקולים מפלגתיים בהליך בחירת הנשיא, ותפגע באי-תלות השופטים המכהנים בכך שתתמרץ אותם לשאת חן בעיני נבחרי הציבור. בנוסף, שינוי זה יאפשר לגורמים הפוליטיים להשפיע על ליבת העשייה השיפוטית והניהול השיפוטי של הרשות השופטת, באמצעות השפעה על נשיא בית המשפט העליון (תחומים שבהם, כאמור לעיל, גם כן יש היום לשר המשפטים השפעה רבה²⁴). דריסת רגל זו תגדל לא רק בבית המשפט העליון עצמו, אלא גם ביתר בתי המשפט, באמצעות השפעה פוליטית על בחירת נשיא בית המשפט העליון.

22. **פגיעה בזכות להליך הוגן.** אין כאן רק פגיעה ברשות השופטת, אלא בכל אזרחי ותושבי ישראל. בלא רשות שופטת עצמאית, תיפגע זכותם של כל אזרחי ותושבי ישראל להליך הוגן. רק שופטים בלתי תלויים הם ערובה למימוש זכות זו.

23. **פגיעה בעקרון השיקוף החברתי של מיעוטים מודרים ונשים בהרכב בתי המשפט בכלל, ובבית המשפט העליון בפרט.** תפקיד מרכזי של בית המשפט הוא להגן דווקא על אותם מיעוטים אשר אינם מיוצגים ברשויות הנבחרות. מנגנון הבחירה המוצע המעניק כוח רב לגורמים המיוצגים ברשויות הנבחרות – ומשעתק את יחסי הכוחות הפוליטיים לבית המשפט – יפגע בשיקוף החברתי בהרכב בתי המשפט של המיעוטים המיוצגים בחסר. כך למשל: עולה החשש שבשיטת הבחירה המוצעת לא יהיה לאף צד תמריץ לבחור בשופט מהמיעוט הערבי או באישה לבית המשפט העליון על חשבון "המכסה" הפוליטית-מפלגתית שלו.

24. **פוליטיזציה של בית המשפט העליון תוביל לקיטוב ולפגיעה במגוון השיפוטי.** דרכי בחירת נציגי המקצוע בוועדה, מנגנוני הוטו בהצעת החוק, ודרכי ההכרעה במקרים שבהם חלפה שנה בטרם מונה מחליף, אינם מקדמים שיקול ממלכתי-קונצנזואלי בבחירת נציגי המקצוע בוועדה ובבחירת שופטים, אלא דווקא את העמדה המפלגתית הקיצונית ביותר של כל אחד מהצדדים במערכת הפוליטית. על רקע תהליכים של קיטוב פוליטי בחברה בישראל, שיטה זו תביא לבחירה של שופטים על רקע זיהוי פוליטי ולפי עמדה פוליטית מובהקת. כל צד במחנה הפוליטי ינסה להביא את חברי הוועדה והמועמדים לשיפוט הקיצוניים ביותר שייצגו את עמדתו הפוליטית באופן המזוקק ביותר. איכותם המשפטית של

²⁴ לוריא, לעיל ה"ש 4.

המועמדים תידחק לקרן זוית. בנוסף, הדבר יוביל לפוליטיזציה של הפסיקה בבית המשפט העליון, משום ששופטים שייבחרו על רקע עמדתם הפוליטית, על בסיס שיקולים פוליטיים, ישקפו בפסיקתם את הפוליטיקה – ויש להניח שאף יקצינו בפסיקתם את הקיטוב הפוליטי בחברה, בדומה לתהליכים שקרו לבית המשפט העליון הפדראלי בארצות הברית. כפי שקרה בארצות הברית, צפוי שתהליכים אלה יערערו את האמון ואת הלגיטימציה של בית המשפט העליון.²⁵ מהלך זה אף יפגע במגוון שופטי בית המשפט מבחינה חברתית, כגון השתייכות לאומית, מוצא עדתי או מגדר.

25. **פגיעה באמון הציבור ברשות השופטת.** התומכים בשינוי שיביא לפוליטיזציה של הליך בחירת השופטים סבורים כי הירידה באמון הציבור בבית המשפט העליון בשנים האחרונות מחייבת שינוי. אלא שההצעה הזו תפגע עוד יותר באמון הציבור בבית המשפט. אמון הציבור ברשות השופטת תלוי בכך ששופטיה מקצועיים וממלאים היטב את תפקידם לשפוט באופן אובייקטיבי, ניטראלי ובלתי תלוי ולפי חוק בלבד. כפי שפסק, לדוגמה, השופט ברק:

”תנאי חיוני לקיומה של רשות שופטת עצמאית, בלתי תלויה, הוא באמון הציבור. זהו אמון הציבור בכך, כי הרשות השופטת עושה צדק על פי הדין. זהו אמון הציבור, כי השפיטה נעשית באופן הוגן, נייטרלי, תוך מתן יחס שווה לצדדים וללא כל אבק של עניין אישי בתוצאה. זהו אמון הציבור ברמתה המוסרית הגבוהה של השפיטה. בלא אמון הציבור לא תוכל הרשות השופטת לפעול” (בג”ץ 732/84 צבן נ’ השר לענייני דתות).

כיום אמון הציבור ברשות השופטת גבוה בהרבה מאמון הציבור בכנסת או בממשלה.²⁶ בחירת שופטים לפי נאמנותם הפוליטית תערער את אמון הציבור ברשות השופטת, שתיתפס כפוליטית.²⁷

26. **הווטו האופוזיציוני על מינוי שופטים בכל הערכאות עלול להביא לתוצאות מזיקות.** אמנם בהצעה זו יש שיפור מסוים לעומת ההצעה שהובאה בינואר 2023 לפיה הקואליציה ממנה לבדה את השופטים ללא היוועצות באף גורם אחר. אלא שמתן זכות וטו לאופוזיציה, בכל הערכאות, איננה פתרון פלא. אופוזיציה יכולה לבחור לא לשתף פעולה כלל או תוך סחטנות קיצונית מול הקואליציה, מה שיביא לשיתוק (לפחות בערכאות הדיוניות). האופוזיציה בזמן הכנסת הקודמת מנעה,

²⁵ לתהליכים אלה בארצות הברית, ראו: Jon C. Rogowski and Andrew R. Stone, *How Political Contestation over Judicial Nominations Polarizes American’s Attitudes toward the Supreme Court*, 51 BRITISH JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE 1251 (2021)

²⁶ תמר הרמן ואח’, **מדד הדמוקרטיה הישראלית 2024**.
²⁷ השו: גד ברזילי, “מינויים שיפוטיים בישראל ובעולם” **ספר גרוניס** (2023).

למשל, את קיומה של ועדת האתיקה, ועדה חיונית בכנסת, למשך מעל שנה, מנימוקי "חרם פרלמנטרי" נטו. אין ספק שיש לשריין מקום לנציג בוועדה מטעם האופוזיציה, אך לטעמנו מתן זכות וטו לאופוזיציה על כל מינוי בכל ערכאה עלול להביא לתוצאות בעייתיות מאד, בהן אופוזיציה המשתקת או "מטרילה" את הוועדה. כמו כן, עלולים להיסגר "דילים" פוליטיים מול נציג האופוזיציה, כאלה שלא קשורים כלל במינוי שופטים אלא בדילים המקובלים בין הקואליציה והאופוזיציה. כל אלו נוגדים את מטרת הוועדה שהיא מינוי מקצועי וראוי לשופטים בישראל.

27. **ההקשר הכולל.** שלושה הקשרים מחמירים את הפגיעה באי-תלות השופטים (והשוו לפסיקת בית הדין האירופי לצדק, הנוקט גישה הקשרית לבחינת פגיעה באי-תלות השופטים,²⁸ ותופס צמצום מוסדי של ההגנה על אי-תלות השופטים כהפרה של הדין האירופי²⁹). ראשית, ההקשר הכולל של שיטת המשטר בישראל, שבה בניגוד לשיטות משטר אחרות, כאמור לעיל, בית המשפט הוא הבלם המוסדי היחיד כמעט על כוחן של הממשלה והקואליציה.³⁰ שנית, כאמור לעיל, הרשות השופטת בישראל אינה זוכה לעצמאות מוסדית מספקת בשל השפעתה של הרשות המבצעת על דרכי ניהולה, ועל כן תפקידו ודרכי מינויו של נשיא בית המשפט העליון חשובים כגורמים מאזנים, הן בהגנה על אי-תלות השופטים ברמה האישית והן בהגנה על עצמאותה המוסדית (החלקית) של הרשות השופטת.³¹

28. ההקשר השלישי מתייחס לתהליכי נסיגה דמוקרטית. במיוחד במדינות שנמצאות בסכנה לנסיגה דמוקרטית, כמו ישראל, חיוני לעמוד על המשמר מפני פגיעה בשלטון החוק על ידי כרסום באי-תלות השופטים. אחת הדרכים שבה נעשה הדבר במדינות החוות נסיגה דמוקרטית הוא בהגברת הפוליטיזציה של שיטת בחירת השופטים. לדוגמה, בפולין נקבע כי 15 מתוך 17 השופטים החברים בוועדה הבוחרת שופטים ימונו על ידי הפרלמנט. בהונגריה הוגברה הפוליטיזציה בשיטת בחירת שופטים על ידי ביטול הוועדה המיוחדת לבחירת שופטים שבה

²⁸ Mathieu Leloup, *The Untapped Potential of the Systemic Criterion in the ECJ's Case Law on Judicial Independence* 24(6) GERMAN LAW JOURNAL 995 (2023) בדומה, בית המשפט האירופי לזכויות אדם פירש את החקיקה בפולין שהעבירה סמכויות בהליכי מינוי שופטים לפרלמנט שם כפוגעת בסעיף 6 לאמנה האירופית המגן על הזכות לשימוע בפני טריבונאל בלתי-תלוי וחסר פניות שהוקם לפי חוק. ראו: [Reczkowicz v. Poland, 22.7.2021](#); [Dolińska-Ficek and Ozimek v. Poland, 8.2.2022](#).
³⁰ כהן, לעיל ה"ש 3.
³¹ ראו לוריא, לעיל ה"ש 4. על אי-תלות אישית ואי-תלות קיבוצית ומוסדית, ראו: שטרית, לעיל ה"ש 2, בעמ' 240-226.

לכל מפלגה היה קול אחד, והחלפתה בוועדה המשקפת את ההרכב הפוליטי
בפרלמנט.³² הניסיון של המדינות האלה הוא תמרור אזהרה גם למדינת ישראל.

סיכום

29. אף שהצעת החוק אינה מעניקה רוב לקואליציה בוועדה לבחירת השופטים, כפי שהוצע בנוסחים קודמים, ואף שתחילתה נקבעה לכנסת הבאה – במתכונתה הנוכחית יש להתנגד להצעת החוק. פגיעה באי-תלות השופטים היא פגיעה במשטר הדמוקרטי. עצמאות השפיטה היא עקרון יסוד של השיטה הדמוקרטית. הפגיעה בעצמאות הרשות השופטת, הגלומה בהצעה להעניק לגורמים הפוליטיים רוב בוועדה לבחירת שופטים, במציאות שבה אין איזונים ובלמים אחרים – **מסכנת את אופי המשטר הדמוקרטי של ישראל**. שפיטה שאינה עצמאית פוגעת בעקרון שלטון החוק ובשוויון בפני החוק, פוגעת בעקרון הפרדת הרשויות, ומאיימת על אפשרותם של כל אזרחי ותושבי ישראל לממש את חירויותיהם הדמוקרטיות. ברור שניתן לשקול תיקונים בשיטת בחירת השופטים, כגון הגברת שקיפות חלק מההליכים או מחויבות רבה יותר של הוועדה לבחירת שופטים לעקרון השיקוף החברתי בהרכב בתי המשפט – בתנאי שהתיקונים לא יפגעו בעצמאות מערכת המשפט וייעשו בהסכמה רחבה – אבל באותה מידה ברור שאין מקום לתיקון ההרסני המוצע כאן. מעבר לכך, אסור שתיקון כזה ייעשה במהלך מזורז, ללא זמן ארוך ומשמעותי לשמיעת הערות הציבור ומומחים בקשר אליו. ההקשר הנוכחי, ובעיקר בימים אלה, של עסקת החטופים, מעלה חשש שמדובר בניסיון להעביר את המתווה במהירות כאשר אין קשב ציבורי לנושא. זהו מהלך חמור ולא ראוי.

בכבוד רב,

ד"ר עמיר פוקס

ד"ר גיא לוריא

פרופ' עמיחי כהן

³² סוזי נבות ואח', התיקון לביטול עילת אי-הסבירות: התמונה הכוללת – דיון משווה על דמוקרטיה
בנסיגה (2023).